Skagfirska kirkjurannsóknin

Miðaldakirkjur

1000-1318

Sigríður Sigurðardóttir

RIT BYGGÐASAFNS SKAGFIRÐINGA 1

Starfsmenn Byggðasafns Skagfirðinga
hafa um árbil unnið að
rannsóknum á kirkjumunum
og kristnum grafreitum
í byggðum Skagafjarðar,
undir rannsóknarheitinu
Skagfirska kirkjurannsóknin.

Hér er fjallað um þá hlið rannsóknarinnar,
sem byggist á könnun og samanburði ritheimilda,
örnefna og munnmæla og skoðað
hvernig þau falla að niðurstöðum
nýjustu fornleifarannsókna á elstu kirkjugörðum.
Óhætt er að segja að margt hafi komið á óvart.

9 789935 904348

Efnisyfirlit

Inngangur ... 2
I ELSTU KIRKJUR ... 8
Kirkjujarðir í ritheimildum ... 8
- Kort 1. Var kirkja á öðru hverju býli í Hegranesi ... 9
- Tafla I. Skagfirskar kirkjur í Auðunarmáldögum 1318. ... 10
- Kort 2. Dreifing kirkna í Auðunarmáldögum 1318. ... 11
- Tafla II. Guðshús í máldögum og öðrum ritheimildum milli 1318 og 1708. ... 13
- Tafla III. Guðshús fyrst nefnd í Jarðabók 1709-1714. ... 14
- Kort 3. Byggðaheiti í Skagafirði ... 16

Kirkjutal ... 17
Ketu- og Hvammssóknir ... 17
Sauðárkróks-, Fagranes- og Sjávarborgarsóknir ... 18
Reynistaðarsókn ... 20
Glaumbæjarsókn ... 21
Víðimýrarsókn ... 22
Reykjasókn ... 23
Mælifellssókn ... 24
Goðdala- og Ábæjarsóknir ... 25
Silfrastaðasókn ... 26
Miklabæjarsókn ... 27
Flugumýrarsókn ... 28
Rípursókn ... 30
Hofsstaða-, Hóla- og Viðvíkursóknir ... 31
Hofs- og Hofsóssóknir ... 34
Fellssókn ... 35
Barðs- og Knappsstaðasóknir ... 37
- Kort 4. Dreifing kirkna miðað við kirknatal ... 41

Kirkjutalstúlkun ... 42
- Listi yfir kirkjur í Skagafirði frá 1000 til 2000 ... 43

II ELSTU GRAFREITIR ... 46
Kristni í heiðnu umhverfi og öfugt ... 46
Greftrun kristinna ... 47
- Tafla IV. Staðfestir 11. til 13. aldar grafreitir ... 48

Grafreitir fyrir kristniréttartíma ... 49
Sóknaskipulagið ... 52
- Kort 5. Vallasókn ... 54
- Kort 6. Hegranesprestar á 14. öld ... 55
- Graf 1. Jarðamat á meintum kirkjujörðum í Skagafirði á 18. og 19. öld. ... 56

III MINNI OG MINJAR ... 57
Merki fornra kirkjugarða ... 57
- Tafla V. Hringlaga grafreitir í heimildum ... 57

Grafreitir í húsarústum og kirkjuflutningar ... 58
Munnmæli og örnefni ... 61
- Tafla VI. Munnmæli og kirkjuörnefni ... 62

Einkenni elstu kirkjubygginga ... 64
Kirkjubúnaður og dýrlingar ... 69
IV NIÐURSTÖÐUR ... 71
HEIMILDIR ... 74
Skammstafanir ... 74
Prentaðar heimildir ... 74
Örnefnaskrár ... 80
Skýrslur, greinar, ritgerðir, minnisblöð, handrit, bréf og munnlegar heimildir ... 81